

1. Co je morální

„V tom, co je morální, naproti tomu jde také o blaho druhých.“ (ZFP, Hegel, s. 142)

„Pokud chceme mluvit o morálním chování individua, v jeho chování se musí brát ohled i na subjektivitu jiných lidí. Musí ve svém chování akceptovat (internalizovat) i vůli jiných a myslet především na dobro a blaho ostatních.“ (Janotová, s. 383)

"Buď osobou a respektuj druhých jako osoby." (ZFP, s. 140-141)

2. Čin

„Projev vůle jakožto subjektivní nebo morální je *jednání*.“ (ZFP, 142)

„Morálka se neodhaluje v úmyslech, ale na základě činů...Člověk je tím, co činí...
Dobro je obecným účelem, ale nemá zůstat uvnitř jedince, ale se má realizovat.“

3. Dobro

„Dobro je idea, jakožto jednota pojmu vůle a zvláštní vůle, idea, v níž jsou abstraktní právo, jakož i blaho a subjektivita vědění a nahodilost vnějšího jsoucna překonány jako *pro sebe samostatné*, tím však jsou, pokud jde o jejich bytnost, v ní obsaženy a uchovány – *realizovaná svoboda, absolutní konečný účel světa*. (ZFP, 158)

"Mravnost s vývojem společnosti stoupá stále výš pokud větší dokonalosti. Jejím cílem a účelem je dosažení humanity." (Janotová, s. 387)

4. Svědomy

„Dobro je pravda zvláštní vůle, ale vůle je pouze to, k čemu se klade: není dobrá původem, nýbrž tím, čím je, se může stát jen svou prací. Na druhé straně je dobro bez subjektivní vůle samo jen abstrakcí bez reality, kterou má získat teprve jejím prostřednictvím. Vývoj dobra obsahuje podle toho tyto tři stupně:

1. že dobro je pro mne, jakožto toho, kdo chce, zvláštní vůli a že o něm vím,
2. že se říká, „co je dobré, a že se rozvíjejí zvláštní určení dobra, jakožto nekonečná, pro sebe jsoucí subjektivita. Toto niterné určování je svědomí.“ (ZFP, 159)

5. Rozumné – mravné- skutečné?

„Skutečnost, že to, co je mravní, je systémem těchto určení ideje, tvoří jeho rozumnost.“ (ZFP, s.188)

6. Rozpor jednotlivého a obecného

„To, co je mravní, není abstraktní jako dobro, nýbrž v intenzivním smyslu skutečné.

Duch má skutečnost a její akcidence jsou individua. U toho, co je mravní, jsou proto možná vždy jen dvě hlediska, buď že se vychází ze substanciality, anebo se postupuje atomisticky a stoupá od jedinečného jako základu: toto druhé hledisko je bez ducha, protože vede jen ke skladbě, duch však není nic jedinečného, nýbrž jednota jedinečného a obecného.“ (ZFP, s. 196)

7. Odkud jsou zákony, mravnost

„To, zda individuum existuje, je pro objektivní mravnost lhostejné; pouze ona je tím, co zůstává, a tou mocí, kterou je řízen život individuí. (proto - SL) Mravnost byla národům představována jako věčná spravedlnost, jako o sobě a jsoucí bohové, proti nimž marný shon individuí zůstává jen dmoucí se hrou.“ (ZFP, s. 188)

(Příklad: *Antigona – nikdo neví odkud pocházejí zákony: jsou věčné...s. 188*)

„Mravní zákony, normy, principy žijí tím, že jsou přijímány v sociálních útvarech, jako je rodina, společnost, stát...“

Čím více se tato mravní zákony uplatňují a jsou uznávané, stávají se jakýmsi "motivačními horizonty" individuálního svědomí.

Je to dialektický vztah: na jedné straně se individuálně vědomí tvoří a určuje ze společenského stavu, ve kterém individua žijí

a zdruhé strany, svědomí lidí "dynamizuje" společenské vědomí včetně mravnosti.“ (Janotová, s. 385)

8. Platí to?

„Mravnost doby se stává nadřazenou individuální morálce.“ ?! (J, s. 385)

9. Povinnost

„Co musí člověk učinit, jaké jsou povinnosti, jež má splnit, aby byl ctnostný, to lze v mravním společenství lehce říci, - nemusí učinit nic jiného, než co je mu v jeho vztazích předznačeno, vysloveno a známo.“ (ZFP, s. 190)

„Povinností každého individua je, aby jeho subjektivní vůle dokázala ideu dobra proměnit a uskutečnit jako účel.“

„V abstraktním právu mám Já právo a druhý povinnost vůči němu – v oblasti morálky má být pouze právo mého vlastního vědění a chtění, jakož i mého blaha sjednoceno s povinnostmi a objektivní.“ (ZFP, s. 195)

10. Výchova

„Na dotaz jednoho otce na nejlepší způsob, jak mravně vychovat svého syna, odpověděl pythagorejec: když z něho učiníš *občana státu s dobrými zákony*.“ (ZFP, s. 194)

11. Stát

„Hlavní úloha státu spočívá ve vytvoření vhodných podmínek pro rozvoj individua.“ (J, 387) Či?

12. Hrdinové dejin? Napoleon, Churchill?

„V dějinách se nerealizuje jednotlivec, ale světový duch, který prostřednictvím jedince mění dějiny a svět.

"Lest rozumu" vládne nad "hrdiny" a oni vlastně konají pouze to, co je historicky nevyhnutelné. Takto se mravní stává součástí lidských dějin.“(J., s. 385)

13. Ženy a muži

„Rozdíl mezi mužem a ženou je takový, jako mezi zvířetem a rostlinou. Neboť, ona je více klidným rozvíjením, jehož principem je neurčitější jednota citu. Stojí-li žena v čele vlády, pak je stát v nebezpečí; neboť nejednají podle požadavku obecného, nýbrž podle náhodné nákonnosti a mínění.“ (ZFP, s. 205) (neprotirečí si Hegel so svojou celkovou koncepciou?)

14. Svoboda

„Podstatou ducha je svoboda. Svobodná vůle se však nemá zaměřovat s libovůlí, či svévolí. Žádný jedinec, který si myslí, že jedná podle vlastní vůle, nikdy není svobodný.“

„Svoboda o sobě zahrnuje nekonečnou nutnost přivést se k vědomí, neboť podle svého pojmu je vědomím o sobě, a tím ke skutečnosti; je si účelem, který realizuje a je jediným účelem ducha. Tento poslední účel je to, co chce Bůh.“ (Janotová, s. 379)

15. Prečo filozofia práva?

Prečo Hegel píše o morálke a mravnosti v diele, ktoré nazval Základy filosofie práva?

Čo to má s právom spoločné?